

Gustav Pflieger Moravský

/ 1833 - 1875 /

Básník subjektivního zklamání a autor veršovaných, dramatických a prozaických obrazů ze života české společnosti, romanopisec se zájmem o mravní, národní a sociální problematiku.

Narodil se 27. 7. 1833 v Karasejně u Bystřice nad Pernštejnem. Po brzké otcově smrti se přestěhovala rodina do Prahy, kde Pflieger studoval zprvu na německém malostranském a pak na českém Akademickém gymnáziu, ale pro nemoc školu nedokončil a stal se úředníkem České spořitelny. Krátce byl dramaturgem Novoměstského divadla (1861–62), později novinářem – psal hlavně divadelní referáty do německého časopisu *Politik* (1864–1868), potom redigoval fejeton v *Národním pokroku*. Zemřel 20. 9. 1875 v Praze.

Ačkoliv byl Pflieger generačním vrstevníkem spisovatelů školy májové a spolužákem Nerudovým, nevystupoval s nimi literárně a rozcházel se s nimi i politicky konzervativními názory. Lišil se hned od počátku rovněž jako básník: jeho lyrika monotónně vyslovuje bolest a rozčarování a její zádumčivost se hlásí k čistě osobním podnětům. Ve sbírkách *Dumky* (1857) a *Cypřiše* (1862) se obměňují sentimentálně pojímané motivy nenaplněné lásky a mlhavého žalu. Tuto svou uzavřenost do bludného kruhu subjektivních citů si uvědomoval sám Pflieger jako překážku a vyrovnával se s ní tím, že ji promítal mimo sebe, zpodoboval ji jako vlastnost básnických hrdinů. Hledal tak nadosobní východisko, nejprve ve veršovaném románě *Pan Vyšinský* (1858–59), psaném podle Puškinova a Lermontovova vzoru a zachycujícím prostředí vyšších společenských vrstev. Básník Vyšinský, typ „zbytečného člověka“, prožívá v tomto prostředí své osobní trýzně, pojímané ovšem už ironicky. Vedle realisticky kreslených scén převládají v Pfliegerově básnické povídce spíše polemické odbočky, afektovanost a rozvláčné popisy.

Úspěšnější byl Pflieger jako autor dramatický. Nikoliv však historickými tragédiemi, nýbrž veselohrami, z nichž zvláště aktovka *Telegram* (1866) dlouho byla oblíbenou hrou pro situační komiku vyplývající ze záměny osob při doručování telegrafické zprávy. Pfliegerovy povídky a romány sice nepřestávaly zrcadlit autorovy osobní problémy (líčí osamocené postavy zraněné v citových vztazích), ale jejich základní konflikt, to jest svár lásky a národní povinnosti a spor osobnosti a prostředí, měl širší platnost. Hrdinové se liší od okolí, v němž žijí, a snaží se působit na uskutečnění harmonického, jenže stále mlhavého a iluzorního mravního ideálu mezi vyššími společenskými kruhy. Nadšeného, precitlivělého a neúspěšného zastánce vznešených představ ztělesnil Pflieger např. v postavě vychovatele ve šlechtické rodině v románě *Ztracený život* (1862). Nejvýznamnější

a dodnes občas vydávaný je román *Z malého světa* (1864), a to proto, že zachytil kus skutečného sociálního života českého ve 40. letech: kreslí tragické scény ze života dělníků v pražské kartounce a jejich živoření i zrod živelného odporu vedoucího k ničení strojů. Tyto stránky měly význam žalujícího dokumentu. Ovšem epické řešení (navíc motivované konvenčními a nepravděpodobnými zápletkami), konečný „smír“ vykoupenný spojením dětí nepřátelských otců, je naivní, stejně jako jsou utopické autorovy návrhy, jak ulehčit údělu dělnictva. Dějová osnova, sledující chudého tkalce (ukáže se však, že je odhozený hraběcí syn), jenž přichází v zoufalství do Prahy a postupně se stává prvním českým uvědomělým dělníkem, postrádá věrohodnosti. Konečně třetí, psychologicky nejpravdivější Pflégrův román *Paní fabrikantová* (1867) řeší na běžném milostném příběhu problematiku manželství a jeho nerozlučitelnosti. Tyto tři prózy s nepevnou stavbou, usilující za každou cenu spojit časové morální a sociální problémy s efektními zápletkami a s psychologickou kresbou, mají význam historický: vytvářely – spolu s prózami Sabinovými – základy českého sociálního románu.

Rudolf Pokorný

/ 1853 - 1887 /

Básník ruchovského směru; ve vlasteneckých verších i v epice zdůrazňoval časové zájmy a národní a slovanské náměty.

Významně se podílel na seznamování české veřejnosti se Slovenskem a s jeho kulturou.

Narodil se 18. 4. 1853 v Heřmanově Městci; po studiích v Chrudimi a v Pardubicích absolvoval obchodní školu v Praze. Po vojenské službě stal se v Praze úředníkem (1876–78) a stále víc se věnoval literatuře. Podílel se na práci v Umělecké besedě, od r. 1878 byl spoluredaktorem humoristického týdeníku *Paleček* a později ještě načas i jeho politickosatirické přílohy *Šotek*. Přispěl do třetího ročníku almanachu *Ruch* (1873) a k ruchovcům se pak hlásil i svou básnickou tvorbou. Důležitý byl několi-kerý Pokorného pobyt na Slovensku, které si zamiloval: rozvíjel tam živé osobní styky, zejména s J. M. Hurbanem, byl horlivým propagátorem česko-slovenských motivů, založil Knihovnu československou (1881). R. 1887 začal vydávat *Antologii ruské lyriky*. V červnu 1887, krátce před smrtí, nemocen a roztrpčen, vzdal se redakce *Palečka* a přijal místo okresního tajemníka v Libochovicích, kde 19. 9. 1887 zemřel.

Pokorný se pokládal především za básníka. Jeho četné lyrické verše vyslovovaly pateticky a rétoricky vlastenecké nadšení a rozhořčení, vzdor